

Đồng bằng sông Cửu Long: Báo động an ninh nguồn nước và giải pháp nào để đảm bảo an ninh nguồn nước?

16:25 12/05/2024

Việc mùa mưa đến muộn cộng với nguồn nước sông Mê Công về ngày càng ít, đã đưa ra lời cảnh báo về nguồn cung cấp nước cho Đồng bằng sông Cửu Long trở nên đáng báo động và các giải pháp nhằm đảm bảo an ninh nguồn nước cho vùng này đang trở nên cấp thiết.

Báo động an ninh nguồn nước

Ủy hội sông Mê Công quốc tế và các tổ chức quốc tế dự báo lượng mưa trong tháng 5/2024 trên lưu vực sông Mê Công thấp hơn trung bình nhiều năm từ 20 - 30%. Trong khi đó, diễn biến xâm nhập mặn ở Đồng bằng sông Cửu Long hoàn toàn phụ thuộc vào nguồn nước từ thượng nguồn sông Mê Công. Do đó, việc mùa mưa đến muộn cộng với nguồn nước sông Mê Công về ngày càng ít, đã đưa ra lời cảnh báo về nguồn cung cấp nước cho Đồng bằng sông Cửu Long trở nên đáng báo động và các giải pháp nhằm đảm bảo an ninh nguồn nước cho vùng này đang trở nên cấp thiết.

“Dòng chảy từ sông Lan Thương (Trung Quốc) vẫn ở mức thấp, dòng chảy qua trạm Kra-chê (Campuchia) trong tháng 5/2024 biến động trong khoảng từ 8,9 tỷ m³ đến 10,7 tỷ m³; trong khi lượng nước trữ ở Biển Hồ (Campuchia) hiện tại là 1,2 tỷ m³ nên đóng góp không đáng kể ra dòng chính sông Mê Công trong thời gian tới ở Đồng bằng sông Cửu Long”, Ủy ban sông Mê Công Việt Nam nhận định.

An ninh nguồn nước đồng bằng sông Cửu Long đang đứng trước nhiều thách thức.

Kết hợp các thông tin trên với dự báo thủy triều, tài nguyên nước tới Đồng bằng sông Cửu Long trong tháng 5/2024, Ủy ban sông Mê Công Việt Nam đưa ra các nhận định về diễn biến dòng chảy tại Tân Châu và Châu Đốc.

Cụ thể, mực nước lớn nhất ngày tại trạm Tân Châu trong tháng 5/2024 có xu thế biến động theo thủy triều trong khoảng từ 0,9 m đến 1,4m. Lưu lượng trung bình ngày tới Đồng bằng sông Cửu Long qua hai trạm Tân Châu và Châu Đốc trong tháng 5/2024 được nhận định sẽ biến động trong khoảng từ 3.200 m³/s đến 5.200 m³/s, ở mức thấp hơn trung bình nhiều năm và cùng kỳ năm 2023, nhưng cao hơn so với năm 2020.

Trong tháng 5/2024, tổng lượng dòng chảy qua hai trạm này có thể sẽ ở mức từ 9,7 tỷ m³ đến 11 tỷ m³ ở mức thấp hơn trung bình nhiều năm khoảng từ 19 đến 28%, thấp hơn cùng kỳ năm 2023 khoảng từ 7 đến 18%, nhưng cao hơn cùng kỳ năm 2020 khoảng từ 16 đến 30%.

“Nhận định xâm nhập mặn Đồng bằng sông Cửu Long vượt qua thời kỳ cao điểm và đang có chiều hướng giảm dần. Tuy nhiên, do lượng nước về từ thượng lưu còn ở mức thấp, mùa mưa ở Đồng bằng sông Cửu Long đến muộn nên xâm nhập mặn vẫn còn ở mức cao và có thể tiếp tục ảnh hưởng đến cuối tháng 5. Đặc biệt là trên sông Vàm Cỏ Tây, do nguồn nước cung cấp trong thời gian tới vẫn rất hạn chế, nên tình hình xâm nhập mặn tiếp tục kéo dài và có thể ảnh hưởng đến sản xuất và sinh hoạt của người dân”, theo Ủy ban sông Mê Công Việt Nam.

Chủ động thích nghi có kiểm soát

Liên quan đến vấn đề trên, Phó Giáo sư, Tiến sĩ Trần Bá Hoàng, Viện trưởng Viện Khoa học thủy lợi miền Nam đưa ra cảnh báo an ninh nguồn nước từ các tác động lớn gây ra nhiều bất lợi đối với Đồng bằng sông Cửu Long.

Theo đó, hiện Đồng bằng sông Cửu Long đang chịu 3 loại tác động lớn và rất bất lợi như phát triển thượng lưu sông Mê Công, với nhiều hồ chứa được xây dựng, dung tích hữu ích hiện nay ước tính khoảng 69-73 tỷ m³. Tác động từ biển, trong đó nước biển dâng là quan trọng nhất và lún sụt mặt đất do cấu kết tự nhiên và con người khai thác nước ngầm, xây dựng hạ tầng gây ra. Trong đó, 2 yếu tố đầu tiên và một phần yếu tố thứ 3 là từ bên ngoài, đặt Đồng bằng sông Cửu Long vào thế phải chống đỡ, thích nghi.

Các tác động lớn đến Đồng bằng sông Cửu Long, bao gồm dòng chảy về Đồng bằng thay đổi quy luật, do đó làm thay đổi chế độ nước trên đồng bằng cả hai mùa lũ và kiệt. Mất phù sa về đồng bằng, dẫn đến xói lở bờ sông, bờ biển. Nguồn nước mùa khô biến động mạnh, đặc biệt là hạn mặn có thể xảy ra bất thường và nghiêm trọng hơn.

Với các tác động nói trên, Đồng bằng sông Cửu Long đang đối mặt 3 thách thức rất lớn đối với phát triển bền vững là an ninh nguồn nước, ngập nước diện rộng và kéo dài trong tương lai và suy thoái đồng bằng như xói lở bờ biển, bờ sông và hạ thấp đồng bằng.

Ngành nông nghiệp và phát triển nông thôn nhận diện và định hướng chiến lược quan trọng đối với đồng bằng là chủ động thích nghi có kiểm soát, làm chủ tình huống khi bất lợi xảy ra, lấy tài nguyên nước làm cốt lõi để bố trí sản xuất, định hướng phát triển. (Ảnh: Chinhphu.vn)

Theo Phó Giáo sư, Tiến sĩ Trần Bá Hoàng, Viện trưởng Viện Khoa học thủy lợi miền Nam, ngành nông nghiệp và phát triển nông thôn nhận diện và định hướng chiến lược quan trọng đối với đồng bằng là chủ động thích nghi có kiểm soát, làm chủ tình huống khi bất lợi xảy ra, lấy tài nguyên nước làm cốt lõi để bố trí sản xuất, định hướng phát triển.

Đồng bằng sông Cửu Long cần chủ động về nguồn nước cho các vùng sản xuất dựa theo sinh thái tự nhiên, với 3 loại hình tiêu biểu là thủy sản mặn lợ ven biển, trái cây và lúa gạo.

Đối với vùng ven biển, theo Tiến sĩ Trần Bá Hoàng thì, đây là vùng khó khăn về nước và dễ bị tổn thương, nhiệm vụ trọng yếu là chủ động nguồn nước, được thực hiện theo chiến lược nâng cấp các hệ thống thủy lợi ven biển như: Xây dựng các công trình kiểm soát mặn, lấy nước ngọt và chủ động chuyển nước ngọt cho các vùng khan hiếm nước có tiềm năng kinh tế cao như các vùng nuôi tôm.

Cùng với các hệ thống thủy lợi tăng cường nguồn cấp, Bộ Nông nghiệp và Phát triển nông thôn khuyến khích nhân dân tự tích nước, tích nước rải, quy mô hộ gia đình.

Đối với vùng ngập lũ, hiện nay tần suất xuất hiện lũ lớn giảm mạnh (khoảng 10 - 15 năm mới xuất hiện 1 lần; tương lai khi thượng lưu hoàn thiện các hồ chứa theo quy hoạch khoảng 110 tỷ m³ thì khoảng 90 - 100 năm mới xuất hiện 1 lần), lũ vừa và lũ nhỏ xuất hiện thường xuyên, do đó việc sản xuất trên vùng ngập lũ cần thay đổi cho phù hợp để khai thác tốt nhất tài nguyên đất và nước với các mô hình kinh tế nông nghiệp phù hợp.

“Trong bối cảnh diễn biến xâm nhập mặn có xu thế xuất hiện ngày càng gay gắt, biến động bất thường và thường xuyên hơn, trong khi các giải pháp hệ thống công trình thủy lợi còn đang dần hoàn thiện trong thời gian tới. Do đó, để giảm thiểu tối đa thiệt hại, Viện Khoa học thủy lợi miền Nam khuyến cáo các tỉnh Đồng bằng sông Cửu Long cần tiếp tục tăng cường các giải pháp phi công trình để chỉ đạo điều hành, xây dựng các kịch bản hạn hán, xâm nhập mặn có thể xảy ra trên địa bàn và giải pháp ứng phó phù hợp”, Lãnh đạo Viện Khoa học thủy lợi miền Nam nhận định.

Minh An (t/h)